

In de rubriek **Pedagogisch Nieuws** bespreekt steeds een andere medewerker van het **Amsterdams Centrum voor Kinderstudies (ACK)** belangrijke en actuele ontwikkelingen in het gezin, op school, of in de instelling. Ditmaal een bijdrage van **Sander Thomaes** en **Hedy Stegge**, respectievelijk promovendus en hoogleraar bij **Ontwikkelingspsychologie** aan de **Vrije Universiteit Amsterdam** en lid van het **Amsterdams Centrum voor Kinderstudies**.

P E D A G O G I S C H N I E U W S

Korte Lontjes en Opgeblazen Ego's

Sander Thomaes en Hedy Stegge

Tom is 12 jaar. Hij staat zijn mannetje, lijkt vol zelfvertrouwen, en overtuigd van zijn eigen kunnen. Maar zijn zelfverzekerde houding doet tegelijkertijd wat gekunsteld en onecht aan. Tom maakt zich namelijk ook vaak zorgen over wat anderen van hem vinden, en hij is erg gevoelig voor gebeurtenissen die zijn gevoel van eigenwaarde of zijn status in de groep bedreigen. Vorige week liep zo'n gebeurtenis uit de hand. Tijdens het voetballen in de pauze op school scoorde Tom nogal ongelukkig een eigen doelpunt. Zijn ploeggenoten reageerden verbaasd op zijn ondoordachte actie, en een van zijn tegenstanders riep lachend dat ze op zo'n manier de wedstrijd met gemak zouden winnen. In blinde woede liep Tom op de betreffende jongen af, duwde hem omver en sloeg hem vervolgens een tand uit z'n mond.

Kinderen en jeugdigen kunnen om veel verschillende redenen en in veel verschillende situaties agressief, gewelddadig gedrag vertonen. Niet zelden spelen intense emoties daarbij een belangrijke rol. Onbeheerste gevoelens van boosheid, angst of schaamte in reactie op provocaties, frustraties of krenkingen kunnen

ontaarden in blinde woede en agressie. Buitenstaanders vinden de explosieve reactie van de betreffende persoon in dergelijke situaties vaak onbegrijpelijk, sterk overtrokken of misplaatst.

Onderzoekers hebben de laatste jaren veel vooruitgang geboekt in het opsporen van emotionele factoren die van invloed zijn op het ontstaan van agressie. De nauwgezette bestudering van het gevoelsleven van agressieve kinderen en jeugdigen heeft duidelijk gemaakt dat veel agressief gedrag minder onbegrijpelijk is dan de naïeve toeschouwer op het eerste gezicht wellicht denkt. Deze nieuwe inzichten zijn van grote invloed geweest op het ontwikkelen van effectieve behandelprogramma's gericht op het terugdringen van agressie en het aanleren van meer adequate probleemoplossingsvaardigheden.

Om begrijpelijke redenen heeft het onderzoek naar agressie zich tot op heden vooral gericht op de emotie boosheid. En ook in veelbelovende interventies, zoals bijvoorbeeld 'Minder boos en Opstandig' van Van de Wiel, Hoppe en Matthys uit 2003,

ligt de nadruk op deze emotie. Recent onderzoek dat is uitgevoerd in het kader van een samenwerkingsverband tussen de afdeling Ontwikkelingspsychologie van de Vrije Universiteit, PI Research, de Bascule en de Universiteit van Michigan wijst echter op het belang van een tot dusver onderbelichte emotie bij het ontstaan van agressie, namelijk de emotie schaamte. In het kader van zijn promotieonderzoek heeft Sander Thomaes een reeks experimenten uitgevoerd, die aantonen dat schaamte niet alleen kan leiden tot teruggetrokken en onderdanig gedrag, maar ook tot boosheid, verzet en agressie. Nog belangrijker is dat het onderzoek tevens zicht geeft op persoonskenmerken die van invloed zijn op de manier waarop iemand met schaamtevolle gebeurtenissen omgaat. In overeenstemming met recente bevindingen uit onderzoek bij volwassenen laten Thomaes en collega's zien dat kinderen met een overdreven positief, maar om die reden ook kwetsbaar zelfbeeld geneigd zijn tot agressie. Op die manier beschermen zij zich tegen de pijnlijke gevoelens

van waardoosheid en minderwaardigheid die zo kenmerkend zijn voor schaamteervaringen.

Op 27 februari organiseert het Amsterdams Centrum voor Kinderstudies het symposium *Korte Lontjes en Opgeblazen Ego's* om actuele wetenschappelijke en praktische inzichten over de bejegening van agressieve kinderen en jeugdigen onder de aandacht te brengen. Wetenschappers presenteren de resultaten van recent onderzoek naar de rol van boosheid en schaamte, gebrekkige of inadequate regulatievaardigheden, en gezonde en ongezonde zelfgevoelens. Ervaren trainers zullen vervolgens bestaande behandelprogramma's evalueren in het licht van deze nieuwste bevindingen. Het symposium zal ruimschoots gelegenheid bieden voor een dialoog tussen wetenschappers en praktijkmensen en aldus een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een gezamenlijke visie op de aanpak van een urgent maatschappelijk probleem.

Kijk voor meer informatie over het symposium op www.ack.vu.nl